

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СПАНУ

свобод особи, всього правопорядку від кримінально протиправних посягань і разом з тим сприяє виправленню винної особи, попередженню здійснення нових кримінальних правопорушень; іншими словами, коли воно відповідає завданням кримінального законодавства і дозволяє досягти цілей покарання без його реального вживання.

Виходячи з цього, треба перш за все зробити висновки, які саме підстави повинні бути в наявності для звільнення від кримінальної відповідальності. Такою підставою перш за все є здійснення кримінального правопорушення невеликої тяжкості. Введення до Кримінального кодексу України положення про класифікацію кримінальних правопорушень внесло визначеність для слідчо-судової практики у розв'язанні даного питання. У випадку звільнення від кримінальної відповідальності держава з різних міркувань відмовляється від свого права піддати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, осуду і примусу, передбачених кримінальним законом [4, 18с.]. Таким чином, звільнення від кримінальної відповідальності - це форма реалізації кримінально-правових норм поза інститутом кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25-26, ст.131. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2341-14.
2. Козак О.С. Відмежування звільнення від кримінальної відповідальності від інших кримінально-правових інститутів та угоди про примирення. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
3. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: моногр. Київ Атіка, 2014. 296 с.
4. Ухвала Менського районного суду Чернігівської області у справі № 738/308/13-к URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29859786>

Конець Тетяна Володимирівна
курсант 3-го курсу 303 н.гр. ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Примусові заходи виховного характеру є самостійним інститутом у кримінальному праві й утворюють собою відособлену усередині зазначеної галузі права групу юридичних норм, об'єднаних конкретною спільністю ознак регульованого ними типу відношень. [3, с.8].

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦЕЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СПІАНУ

Звернення до досвіду законодавчого закріплення цього інституту в кримінальному праві інших держав дасть змогу дослідити його у співвідношенні з кримінально правовими нормами вітчизняного законодавства з метою виявлення особливостей і переваг досліджуваних законів, а також тенденцій і перспектив розвитку інституту примусових заходів в майбутньому [1, с. 142].

Дослідження та аналіз зазначеного питання в законодавстві зарубіжних країн дає змогу визначити напрямки розвитку цього інституту кримінального права, а практика застосування – визначити перспективні напрями, методи та прийоми вирішення актуальних проблем кримінально-виконавчої діяльності з метою недопущення помилок, що простежувалися в діяльності установ і органів пенітенціарної системи. [5, с. 18].

Інститут примусових заходів виховного впливу існує в кримінальному законодавстві країн СНД і Балтії, колишніх республік Югославії, Албанії, Болгарії, Угорщини, В'єтнаму, Нідерландів, Румунії, Філіппін, Швеції, Ефіопії.

У спеціальних законах про статус неповнолітніх такі заходи регламентується в Німеччині, Єгипті, Іспанії, Кенії, Кувейті, Малі, Португалії, Франції, Швейцарії.

І в спеціальному, і в кримінальному законодавстві вони передбачені в Болгарії, Сербії та Естонії.

За своєю правовою природою ці заходи трактуються неоднозначно. Зазвичай вони виступають однією з форм реалізації кримінальної відповідальності, крім покарання, проте в деяких країнах (країни СНД, крім Казахстану, Литва) вони виступають також альтернативою кримінальної відповідальності: законодавство цих держав допускає звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного впливу [2, с. 109].

Зокрема, законодавством країн світу можуть передбачатися такі заходи виховного впливу:

- попередження або догана (країни СНД, колишні республіки Югославії, Німеччина, Болівія, Єгипет, Іспанія, Кувейт, Литва, Португалія, Румунія, Судан, Таїланд, Чилі, Естонія);

- покладання обов'язку вибачитися перед потерпілим, публічно чи в іншій формі на розсуд суду (Білорусія, Федерація Боснії і Герцеговини, Малі);

- передача під нагляд батьків або осіб, які їх замінюють, або відповідного державного органу (країни СНД і Балтії, колишні республіки Югославії, Англія, Німеччина, Болівія, Єгипет, Кувейт, Марокко, Монголія, Португалія, Сирія, Судан, Таїланд, Франція, Чилі, Естонія);

- накладення обов'язку відшкодувати шкоду, заподіяну злочином, або іншим чином загладити заподіяну шкоду (країни СНД, Англія, Федерація Боснії і Герцеговини, Бразилія, Венесуела, Гватемала, Гондурас, Латвія,

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СІАЖУ**

Литва, Малі, Коста-Ріка, Монголія, Нідерланди, Нікарагуа, Панама, Парагвай, Уругвай, Швейцарія, Еквадор);

– накладення обмежень, пов'язаних із проведенням дозвілля, або встановлення інших вимог до поведінки неповнолітнього (країни СНД, Англія, Єгипет, Іспанія, Македонія, Марокко, Португалія, Швейцарія, Венесуела, Гондурас, Сальвадор). У Франції дана міра носить назву «контрольованої свободи» (фр. la liberte surveillee);

– передача в сім'ю, яка підходить для виховання (Федерація Боснії і Герцеговини, Іспанія, Македонія, Португалія, Швейцарія);

– поміщення в режим допомоги (Португалія, Швейцарія, Сальвадор, Уругвай);

– пробація (Болівія, Бразилія, Венесуела, Гватемала, Гондурас, Коста-Ріка, Нікарагуа, Перу, Сальвадор, Еквадор);

– поміщення в навчально-виховний заклад (країни СНД і Балтії, колишні югославські республіки, Албанія, Англія, Болгарія, Угорщина, В'єтнам, Німеччина, Єгипет, Зімбабве, Іспанія, Кенія, Кувейт, Марокко, Португалія, Румунія, Сирія, Судан, Франція, Чилі, Швейцарія, Швеція, Японія).

Примусові заходи виховного впливу мають схожість з умовним засудженням, адже в разі злісного їх невиконання вони підлягають скасуванню із застосуванням до засудженого реальних заходів відповідальності (країни СНД).

Найбільш ефективним та гуманним законодавством щодо неповнолітніх, є саме законодавство Німеччини. Питання кримінальної відповідальності підлітків регулюється не тільки Кримінальним Кодексом, а й Законом «Про правосуддя для неповнолітніх». В цьому Законі у § 5 абзацу 1 та 2 зазначено, що до неповнолітніх можуть застосовуватись такі санкції: виховні заходи, виправні заходи та заходи покарання для неповнолітніх.

У судовій практиці Німеччини, на відмінну від України, у більшості випадків до неповнолітніх правопорушників застосовують саме виховні заходи, ніж покарання. Відповідно до § 5 абз. 2 Закону «Про правосуддя для неповнолітніх» примусові заходи і покарання призначаються тільки як альтернатива виховним заходам, тобто коли вони є недостатні. При призначенні виховних заходів критерієм виступає не тяжкість кримінального правопорушення, (як це зазначено у КК України), а потреба у вихованні підлітка.

Система виховних заходів Німеччини також відрізняється від української системи. Виховні заходи у кримінальному законодавстві Німеччини містять у собі: 1) вказівки, які адресуються правопорушнику. До таких заходів відносять обов'язок дотримуватись вказівки про місце перебування, жити в родині чи в соціальній установі, вступити на навчання чи на роботу, не підтримувати відносини з певними людьми або не відвідувати місця розваг тощо; 2) норму, яка повинна надати допомогу у вихованні неповнолітнього. Це можуть бути такі заходи: покладання

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

обов'язку принести публічні вибачення і досягти примирення з потерпілим; відшкодувати заподіяну шкоду; передати під нагляд батьків чи інших осіб, заслуговуючи довіру; спільні корисні роботи та інші заходи [4, с. 146–147].

Отже, дослідивши особливості застосування примусових заходів виховного характеру в кримінальному законодавстві зарубіжних країн, слід зазначити, що даний інститут властивий багатьом країнам. Проте, за своєю правовою природою трактується неоднозначно. Зазвичай примусові заходи виховного характеру виступають однією з форм реалізації кримінальної відповідальності, крім покарання, проте в деяких країнах вони виступають також альтернативою кримінальної відповідальності: законодавство цих держав допускає звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного впливу.

Список використаних джерел:

1. Габуда А. С., Ісакова В. Р. Система примусових заходів виховного характеру потребує удосконалення. *Науково-юридичний фаховий журнал приватного вищого навчального закладу «Міжнародний університет бізнесу і права»*. 2019. № 9. С. 140-145.

2. Дмитришина Т. І. Призначення покарання неповнолітнім: концептуальні основи : дис. ...канд. юрид. наук :12.00.08. Одеса, 2016. 205 с.

3. Кузьменко О. В. Примусові заходи виховного характеру як інститут кримінального права України. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2018. № 4. С.7-22.

4. Мирошниченко Н. М. Виховні заходи, що застосовуються до неповнолітніх за кримінальні правопорушення: зарубіжний досвід. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2015. Вип. 3. С. 143-152.

5. Юзікова Н.С. Злочинність неповнолітніх: закономірності розвитку, теорія та практика запобігання і протидії їй в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. Харків, 2017. 38 с.